

Paviljon Tisočih pomladi v cesarjevem vrtu Yuhuyuan v Prepovedanem mestu v Pekingu (Cveta Potočnik)

V Poletni palači blizu Pekinga stoji največji most v katerem izmed kitajskih vrtov. (Cveta Potočnik)

Zlata potovalna smer skozi kitajske vrtove

Oblikovalci kitajskih vrtov so ustvarili tridimenzionalne slike pokrajine

CVETA POTOČNIK

Tako imenovana zlata turistična pot po Kitajski se iz Pekinga v velikem loku spusti proti jugu do Xiana in Chengđuja in nato nazaj proti Šanghaju. Tej poti smo sledili tudi slovenski novinarji, ki smo se lani v Šanghaju udeležili svetovnega kongresa mednarodnega združenja turističnih novinarjev in piscev FIJET. To je bilo potovanje skozi tisočletja kitajske zgodovine, pa tudi skozi nekatere najbolj znane kitajske cesarske in zasebne vrtove. Medtem ko so v Pekingu, Šanghaju in drugih kitajskih milijonskih mestih številne stare mestne predele zravnali z zemljo, ljudi pa preselili, da bi naredili prostor za drzne arhitekturne in gradbene projekte, so mnogi vrtovi ostali nedotaknjeni. V že zelo urbaniziranih okoljih pomenijo dobrodošle oaze zelenja in sprostitve.

Kdor ne stopi čez prag, prinese nesrečo

Preden vstopimo v Šanghaju v cesarski vrt Yuyuan, nedaleč od 101 nadstropje visoke stolpnice Svetovnega finančnega centra in za zdaj najvišje stavbe na celinskem delu Kitajske, nas vodič pouči: moški morajo najprej vstopiti z levo nogo, ženske pa z desno in ni dovoljeno stopiti na prag. Kdor ne vstopi na ta način, pravi kitajsko ljudsko verovanje, prinese v hišo nesrečo. Na vhodih v vrtove, pagode in tempelje so v preteklosti vgrajevali visoke kamnite in lesene pragove. In za spoznavanje bogate kitajske kulturne zapuščine je treba prestopiti veliko, zelo veliko pragov.

Vrtovi so bila dolga stoletja namenjeni zgolj cesarjem in njihovim družinam ter bogatim cesarskim uradnikom, svečenikom in umetnikom. Postavljati so jih začeli v prvem stoletju našega štetja. V želji, da bi čim bolj posnemali naravo, so ustvarjali umetne hribe, jezera in potoke, vselej pa so jih oblikovali iz štirih elementov: kamnja, vode, rastlin in stavb. Oblikovali so jih po načelu jin in jang, po strogih pravih simetrije in ravnovesja, čeprav v njih prevladuje videz spontanosti. Višek je oblikovanje vrtov doseglo v času dinastij Ming in Qing med 13. in 16. stoletjem, uporabljali pa so jih tako za sprostitve kot za formalne obre-

Intelekt

Poletne počitnice na nemasovnih destinacijah po dostopnih cenah.

WWW.INTELEKTA.COM

de in slovesnosti ali pa so se v njihovo samoto umaknili učenjaki in svečeniki. Zdaj so vrtovi odprti za javnost in v nekaterih se kar tare obiskovalcev.

Cesarski vrtovi

Medtem ko vrtovi na jugu Kitajske sodijo med zasebne vrtove, na severu prevladujejo veliki cesarski. Takšen je tudi vrt Yuyuan v Šanghaju, katerega ime v prevodu pomeni "srečni vrt". Ko vstopimo skozi velika vrata, za seboj pustimo hrup šanghajskega Starega mesta in tamkajšnje nakupovalne četrti z desetimi majhnih trgovin. Prav zato se zdita tišina in mir v vrtu še bolj izrazita. Med umetno narejenimi hribi in številnimi paviljoni so speljane kamnite poti, raznovrstni kamenčki tvorijo mozaike, v njih se izluščijo oblike žerjavov. Žerjav je simbol dolgega življenja, pojasni vodič. V vrtu je še veliko druge simbolike: lotos je simbol čistosti, bor simbol dolgega življenja, vztrajnosti in dostojanstva. Skale zavzemajo osrednje mesto v vrtu, najmogočnejša med njimi je skala iz apnenca nenavadnih oblik, težka kar pet ton, ki so jo v vrt pripeljali iz velika jezera Tai v delti reke Jangce.

Na severu Kitajske se po izjemnih vrtovih odlikuje tudi Peking. Cesarski vrtovi Yuhuyuan znotraj Prepovedanega mesta, najpomembnejšega simbola kitajske dinastične zgodovine, so prijetna sprememba po ogledu dolge vrste palač, dvorišč in trgov. V vrtu z ribniki, skalnjaki, paviljoni ter stariimi borovci in cipresami niti ena tlakovana potka ni speljana naravnost, saj Kitajci verjamejo, da s tem preprečijo prihod zlim duhovom, ki se gibljejo le naravnost. Pred osrednjim paviljonom, Dvorano cesarjevega miru, stoji nekaj stoletij stara cipresa, ki simboliziral ljubezen Puyi in Wanrong, zadnjega cesarja in cesarice dinastije Qing.

Poleti se je cesarska družina pred vročino v Pekingu umaknila v Poletno palačo (Yiheyuan) ob jezeru Konming. Leta 1860, takoj po drugi opijski vojni, je angleško-francoska vojska Poletno palačo skoraj povsem uničila. Z denarjem, ki je bil po tej vojni zbran za ustanovitev močne cesarske mornarice, jo je dala obnoviti slovita cesa-

Vrt Dobrega počutja v Sozhouju sodi med najbolj znane kitajske cesarske vrtove. (Cveta Potočnik)

rica mati Cixi, znana kot ženska, ki je imela odločilen vpliv na dva cesarja in je kar 50 let dejansko vladala Kitajski izza zavese. V Poletni palači je imela gledališče, ljubila je razkošje in bogate obede, en sam obed zanjo je moral biti denimo sestavljen iz 128 hodov. Med najlepše gradbene elemente v Poletni palači sodita marmornata ladja, zasidrana ob jezerski obali, in most s sedemnajstimi oboki, največji v katerem izmed kitajskih vrtov.

Ko smo v lepem jesenskem vremenu obiskali Poletno palačo, veliki vrt pred Nebeškim svetiščem in enega najbolj dovršenih cesarskih vrtov Beihai v Pekingu, je bilo v njih veliko ljudi. Videti je bilo, da uživajo. Na sonce so prinesli ptiče v kletkah, spuščali so papirnate zmaje, vadili tai chi, umetniki kaligrafije so z dolgimi čopiči, namočenimi v vodo, pisali kitajske pismenke po tlakovcih, mnogi pa so le posedali v senci dreves.

Mesto vrtov Sozhou

Del Poletne palače spominja na vodno mesto Sozhou zahodno od Šanghaja. Če sever Kitajske pesti veliko pomanjkanje vode, pa je na območju Sozhouja v delti reke Jangce vode na pretek.

V več kot 2500 let starem mestu reke in ceste potekajo vzporedno, hiše pa so zgrajene ob vodnih kanalih, ki jih povezujejo majhni mostovi. Sozhou leži v provinci Jiangsu s 76 milijoni prebivalcev. Med vsemi kitajskimi provincami ima najhitrejši gospodarski razvoj, zlasti Šanghaj, vendar so ga deležna tudi okoliška mesta. Tudi organizatorji svetovne razstave, ki bo prihodnje leto v Šanghaju, njene obiskovalce že zdaj nagovarjajo, naj si na njej ogledajo najnovejše dosežke pri urejanju življenja v urbanih središčih, turistični del potovanja pa naj usmerijo v starodavna vodna mesta v delti reke Jangce.

Gospodarski razcvet Sozhouju tudi v preteklosti ni bil tuj, saj je že pred stoletji zelo dobro živel od proizvodnje in prodaje svile, njen izvoz proti severu pa se je hitro povečal zlasti po dograditvi skoraj 2000 kilometrov dolgega Velikega kanala vse do Pekinga. Premožni uradniki, trgovci in umetniki so kar tekmovali, kdo si bo uredil lepši vrt, in v obdobju Petih dinastij je bilo v mestu kar 270 zasebnih meščanskih vrtov. Do današnjih dni jih je ostalo še kakšnih 60 in kar devet jih je uvrščenih na Unescov seznam sve-

tove kulturne dediščine. Prvi med prvimi pa je, pove lokalna vodička, vrt Dobrega počutja, v katerem so na razmeroma majhnem prostoru zastopane vse prvine urejanja klasičnih kitajskih vrtov in je graditeljem uspelo narediti pravo tridimenzionalno sliko pokrajine.

Eleganca preprostosti

Chengdu je najbolj obiskan zlasti zaradi gojitvenega centra pand, v enem izmed predmestij tega večmilijonskega glavnega mesta province Sečuan pa se razprostira spominski park, poimenovan Du Fujeva Slamnata koča. Du Fu je veliki kitajski pesnik, ki je živel v obdobju že propadajoče dinastije Tang. V osrčju parka je velik vrt s senčnimi nasadi visokih dreves in bambusa, majhnimi potoki in mostovi. Vseposod so postavljeni penjingi, miniaturne pokrajine ali posamezna drevesa v plitkih posodah, oblikovani s tehniko, ki je predhodnica japonskih bonsajev. To je vrt, v katerem bi z veseljem preživela več ur, pred vrtnitvijo v urbani hrup te napolni z mirom in pozitivno energijo in je še en izjemen primer ustvarjalnosti mojstrov oblikovanja kitajskih vrtov.